

Klima- og miljødepartementet

Deres ref:

Vår ref: 120107-234

Oslo, 7. januar 2025

Høringssvar – forskrift for tilskuddsordning for natur- og friluftslivstiltak i områder berørt av landbaserte vindkraftverk

1 Innledning

Det vises til høringsbrev fra Klima- og miljødepartementet (KDD) 22. oktober 2024, med utkast til forskrift for tilskuddsordning for natur- og friluftslivstiltak i områder berørt av landbaserte vindkraftverk. På vegne av Landssammenslutninga av Norske Vindkraftkommuner (LNVK) inngis nedenstående høringssvar.

LNVK er et nasjonalt kommunenettverk med 42 medlemmer. LNVKs formål er å ivareta berørte kommuner og lokalsamfunns interesser i vindkraftsaker, blant annet ved at konsesjons- og skatteregimet for landbasert vindkraft så langt som mulig skal bygge på de samme prinsipper som har gitt oss en suksessrik vannkraftshistorie.

LNVK etterlyste lenge en grunnrenteskatt for landbasert vindkraft, og var tilfreds da dette endelig ble innført fra 1. januar 2023. LNVK har imidlertid vært kritisk til innretningen på skatteordningen, blant annet fordi den kommunale andelen av grunnrenteskatten i dagens ordning skal fordeles på hele kommunesektoren gjennom reglene for rammetilskudd til kommunene, og ikke som en andel av skatten. Når rammetilskudd fordeles mellom kommuner ut fra folketall, er konsekvensen at det vesentlige av grunnrenteskatten vil tilfalle større bykommuner helt uten vindkraftanlegg og ikke vertskommunene, som vil bli avspist med en brøkdel.

I forbindelse med innføringen av grunnrenteskatt på landbasert vindkraft, ble det i statsbudsjettet for 2024 bestemt at et beløp tilsvarende 0,2 øre per kWh vindkraftproduksjon skal avsettes til lokale formål som natur, reindrift og eventuelt andre formål som er direkte berørt av arealbruken. Våren 2024 ble det videre opprettet en tilskuddsordning til natur- og friluftslivstiltak i områder som er berørt av landbaserte vindkraftverk. Formålet med ordningen er å bidra til å ivareta og fremme natur og friluftsliv i kommuner berørt av landbaserte vindkraftverk. Ordningen skal bidra til at natur blir reetablert, eller får bedre betingelser, og til at friluftsmuligheter bedres i disse kommunene.

Tildelingen fra tilskuddsordningen for 2024 og 2025 skjer på grunnlag av et regelverk fastsatt av klima- og miljøministeren. Fra 2026 vil tildelingen skje på bakgrunn av en egen forskrift for tilskuddsordningen.

LNVK er positiv til tilskuddsordningen, som vil sikre at tilskudd går til kommuner som faktisk blir berørt av og som har landbasert vindkraftverk. LNVK støtter derfor forslaget til forskrift, med noen presiseringer angitt i punkt 2 nedenfor.

2 LNVKs syn – LNVK støtter forslaget med noen presiseringer

Som Energikommisjonen fremholdt i NOU 2023:3 *Mer av alt – raskere*, er en av vår tids største hindre for å få til økt kraftproduksjon, og særlig vindkraft på land, mangel på folkelig og lokal oppslutning. Det er helt nødvendig med virkemidler for å fjerne dette hinderet. Jo tydeligere de positive, lokale ringvirkningene av en utbygging er, desto lavere blir konfliktgraden.¹ Grunnmuren i skatteregimet for vindkraft på land bør være at deler av verdiskapningen blir forbeholdt de kommunene som har avstått sine naturressurser, og det er derfor positivt at det legges opp til en tilskuddsordning som skal bidra til å fremme natur og friluftsliv i kommuner som faktisk blir berørt av landbaserte vindkraftverk.

Tilskuddsordningen har frem til nå vært hjemlet i Bestemmelser om økonomistyring i staten. LNVK er derfor først og fremst positiv til at tilskuddsordningen nå forskriftsfestes.

Det fremgår av forskriftsutkastets § 3 at «*[k]ommuner, kommunale eller interkommunale foretak, interkommunale friluftsråd og frivillige organisasjoner med friluftsliv og/eller naturmangfold som hovedformål, kan søke om tilskudd*». Videre følger det av utkastets § 4 andre ledd at «*som kommuner berørt av vindkraftbygging, menes kommuner hvor landbaserte vindkraftverk er plassert, og kommuner hvor friluftstinteresser eller natur berøres negativt av landbaserte vindkraftverk som er plassert i nabokommunen*».

LNVK støtter angivelsen av hvem som kan søke tilskudd, og mener innskrenkingen av hvilke frivillige organisasjoner som kan søke tilskudd er fornuftig. LNVK er også positiv til at tilskuddet går til vertskommuner for landbasert vindkraft, samt til kommuner som berøres negativt av vindkraftverk plassert i nærheten. Ordningen sørger med dette for å gi noe tilbake til de lokalsamfunnene som er sterkest berørt.

I utkastets § 5 første ledd er det foreslått en endring i ordlyden fra «*det kan bare tildeles tilskudd til tiltak som ikke har negative konsekvenser for reindriftsvirksomhet*» til «*det kan bare tildeles tilskudd til tiltak som, der dette er relevant, tar hensyn til samisk reindriftsvirksomhet*».

LNVK er enig med departementet i at den opprinnelige formuleringen er for streng, og at endringen derfor er nødvendig. Den opprinnelige formuleringen har en svært vid ordlyd, som i ytterste konsekvens kan hindre tilskudd til en rekke gode og viktige tiltak som fremmer natur og friluftsliv. Reindriftsnæringen vil være involvert i prosessen ved at søknader som berører samiske reindriftsområder skal forelegges det aktuelle reinbeitedistriktet. Reindriftsnæringen vil derfor ha mulighet til å komme med gode innspill, som kan bidra til å gjøre tiltaket enda bedre for alle. LNVK mener dette er en god løsning, som også vil sørge for god fremdrift i søknadsprosessen.

¹ NOU 2023:3 s. 116

Det fremgår av forskriftsutkastets § 5 fjerde ledd at nødvendige avtaler og tillatelser forutsettes innhentet før gjennomføringen av prosjektet. Av § 6 første ledd fremgår det videre at søknader der det foreligger bruksavtale eller intensjonsavtale med grunneier vil prioriteres. LNVK er enig med departementet i at dette er en fornuftig endring i regelverket, og at det vil bidra til en effektiv gjennomføring.

I det nye utkastet er det også lagt inn en formulering i § 6 fjerde ledd om at «Friluftstiltak som inngår i en kommunal prioriteres». LNVK antar at departementet mener å skrive inngår i en kommunal «plan» prioriteres, jf. høringsnotatet. LNVK stiller seg uansett bak forslaget, da det vil sørge for en systematisk og målrettet plan for friluftstiltaket. En forankring i kommunal plan vil medføre at slike turstier og andre friluftstiltak kan utvikles på en bærekraftig måte.

En annen endring som er ny, er utkastets § 6 femte ledd, hvor det fremgår at «*det blir bare gitt tilskudd til søkere som bidrar med minst 25 prosent egeninnsats (egenfinansiering eller egen arbeidsinnsats som kan dokumenteres)*». Formuleringen i det nåværende regelverket er at tiltak som finansieres gjennom egenfinansiering og/eller egen arbeidsinnsats «prioriteres» ved tildeling av tilskudd.

LNVK mener den nye formuleringen er for streng, og at den kan føre til at kommuner og andre unngår å søke på tilskuddsordningen. Formålet må være å sørge for at gode tiltak faktisk blir realisert, og det er LNVKs syn at den nye formuleringen ikke vil bidra til dette. Tilbakeføring av natur etter naturinngrep bør heller ikke være prisgitt en dugnadsinnsats, selv om dette må anses å være relativt vanlig i mange lokalsamfunn. Tilskuddsordningen er ment å kompensere noen av de negative lokale virkningene som vindkraftverkene medfører, og bør derfor fullt ut finansieres av ordningen.

3 Overordnet om skatte- og avgiftssystemet for landbasert vindkraft.

Tilskuddsordningen er ett av flere elementer i det samlede skatte- og avgiftssystemet for landbasert vindkraft. Selv om høringsnotatet er begrenset til utformingen av forskriftsverket for tilskuddsordningen, finner LNVK det riktig i denne høringsuttalelsen også å gi synspunkter på den delen av skatte- og avgiftssystemet som er rettet mot vertskommunene.

Ut fra gjeldende fornybarpolitikk er det en kjensgjerning at det bygges for lite landbasert vindkraft og at det går altfor sent. Det mangler ikke utbyggingsplaner eller egnede vindressurser, men den lokale motstanden er for stor. Det er LNVKs syn at innretningen på gjeldende skatte- og avgiftssystem er en viktig årsak til denne motstanden:

For det første er den kommunale andelen av grunnrenteskatten- som nevnt innledningsvis- ingen skatteordning som tilgodeser vertskommuner eller i det hele tatt noen skatteordning. Den er en del av det statlige inntektssystemet, og fremstår for vertskommuner mer som et disinsentiv enn et insentiv for å gi sin tilslutning til vindkraftsøknader.

For det andre oppfattes i mange kommuner produksjonsavgiften for lav som tilstrekkelig kompensasjon for de negative virkninger større vindkraftanlegg fører til. LNVK har tidligere, senest under budsjettøringen i finanskomiteen, fremholdt at avgiften bør økes til 3 øre/kWh, men er ikke blitt hørt.

Det fremstår som et paradoks for LNVK at det fra regjeringen er lagt et betydelig arbeid i utformingen av forskriftsverket for en tilskuddsordning som utgjør 0,2 øre/kWh, mens de mangler ved skatte- og avgiftssystemet som er påpekt ovenfor ved grunnrenteskatten og produksjonsavgiften ikke synes viet noen oppmerksomhet.

Med vennlig hilsen

Landssammenslutninga av Norske Vindkraftkommuner

Ole Erik Hørstad,
Leder